

מסורת הש"ס

<sup>[א]</sup> ר"ה טו. גיטין ה: כמותו כא: ב"ק ז: פנהדרין לד: טו גיל' וא"כ, א) נ"ל דפס"ב,

→

הגהות הב"ח

<sup>[א]</sup> רשב"ם ד"ה אמריהם וכו' והקשיתו לו הס"ד ואחר כך מ"ה וה"ג אמריהה לשמעתא קמיה דרב כהנא ולרב יוסף מי ניהא בר':

→

מוסף רש"י

אבל בלילה. שאני ראי לזון סומנין ואין עושין דין אפילו למחר, שמתחילת לא נהא לשב לנש לנש דין (סנהדרין יז).

→

מוסף תוספות

א. ואפי' עברו וקבלו אינו מקובל ואין דנין צ"פ אותה קבלה כתחלת דין. רשב"א.
ב. עיין רשב"א למה כשבאו בלילה פסולין לפרש"י. ג. [ו]נמשום כן פסלו עדים הקרובים לדיינים שאם החזמו לא על פיהם הן נהרגין. רע"א.
ד. [ו]נפעשים בכל יום שמקדשין בפני רחוקים וקרובים ואינם חוששים שמא הקרובים נחבזו להעיד וזהא אף עדות הכשרים בטלה. י"ן.
ה. דהא הרוג לא בא לב"ד מן הסתם, ודוחק היא לאוקמה בשעשאו טריפה ובא לב"ד. רע"א ממות ו.

**אפילו הן שלשה כותצין ואין עושין דין**. למחר אפילו לא כתבו אלא אם כן יצאו אחרים ויעידו בפניהם כדאמר בראש השנה [כה:]: ראוהו שלשה והן צית דין יושיבו מחצביהם אלא היחיד אחד מהשלשה ויעידו השנים בפניהן ויאמרו השלשה מקודש ופרכינן התם ולוקמו כדוכמיהו וליקדשו ומוקמינן כשראוהו צלילה הלכך הן עצמן אינם יכולין לקדש למחר שהרי צלילה עדים היו ולא דיינין ולמחר אין עד הרואה בדבר נעשה דין על פי עדות עצמו אלא אם כן יעיד אחר בפניו דהשתא אינו עושה הדין על פי עדות עצמו והלכך אחד מן השלשה שראו החדש כשמושיצין שנים אצלו להיות דיינין ושנים הרואין מעדין בפניהם יכול הוא להיות דין אע"פ שראוהו צלילה עמיהן שהרי ע"פ עדות אחרים שמעדין לפניו הוא דן את הדין ולא על פי ראיות עצמו דאין לנו לפסול דיינין כשציל שראו בדבר כל זמן שלא העידו אלא שהוא עצמו לא ידון

את הדין על פי ראיות עצמו דאין עד נעשה דין וכגון שראה בשעה דאינו יכול להיות דין אבל אם ציוס ראה דזההיא שעתא מני לזון את הדין דלא תהא שמיעה גדולה מראייה מה לי אם ידון עכשיו מה לי אם ידון למחר. והכא נמי מהאי טעמא משום דהוו להו עדים דראיית הלילה דלא מני למימר לא תהא שמיעה גדולה מראייה דראו בשעה שיכולין לעשות הדין אבל היכא דראו בשעה שאין יכולין להיות דיינין כגון צלילה ההיא ראייה ראית עדים היא שראין בדבר ולא ראית דיינין היא והלכך ע"פ ראיתן דהיינו כאילו הם עדים אין יכולין הן עצמן להיות דיינים על פי ראיות עצמן דאין עד נעשה דין. ומיהו צ"ד שהעידו לפניהם עדות צלילה עדות גמורה היא ויכולין לזון למחר ציוס אבל ראיה דידהו שראין צלילה לא כשצין כאילו הועד לפניהם צלילה דכיון דלא חוו בזהיא שעתא לדניא ראייה דידהו אינה כשמיעה ממש ששמעו מפי עדים צלילה אלא הן עצמן נעשו עדים ושוב לא יהו דיינין בעדות עצמן אא"כ יעידו אחרים בפניהם והכי הלכתא וכי הא סוגיא אשכחן בצ"ק פ' החובל (דף טז:) גבי התוקע לחצירו: ואין עד נעשה דין. המעיד על הדבר אין נעשה עוד דין באותו דבר וגם אם ראה את הדבר ונעשה עד אין נעשה עליה עוד דין בעדות עצמו אלא אם כן מעידין אחרים בפניו. וגראה בעיני דגזירת הכתוב היא דכתיב [דברים יט] ועמדו שני האנשים וגו' בעדים הכתוב מדבר (שנועות דף ג.) לפני ה' היינו לפני הדיינין אשמועינן קרא לזריך להעיד שנים לפני הדיינין אבל העדים אינן חוזרין ויושצין ודינן: ה"ג קנין עד אימתי יכול לחזור. וכ"כ בפירושי רבינו חננאל. וצין מתנת צריא וצין מתנת שכיב מרע במקלת דאית ביה קנין מיירי. וקבעי עד אימתי יכול לחזור בו מקנינו ולבטלו דהא לא גמר ומקני מיד אלא לדעת לקיים לו תנאים שיפרש אחרי כן או אם יראה לחזור בו מיד שיוכל לחזור דקים להו לרבנן דלדעתא דהכי מקני איניש שיתן לבו אחרי כן וידע אם אפשר לו בקנין זה לעשותו קנין גמור: **כל זמן שיושצין**. דלדעתא דהכי מקני ליה ע"מ שאם לא יחזור בו באותו מעמד אבל אם יחזור בו יבטל: **באותו ענין**. של אותה מתנה: **שלשה שנכנסו בו**. במתנת שכיב מרע במקלת ובקנין מיירי דאינו יכול לחזור בו: **ליחוש דלמא הדר ביה**. ואמאי קאמר רזו עושין דין דמשמע באותו מעמד אע"פ שעדיין יושצין עושין דין גמור ואמאי הא כיון דיכול לחזור בו ויבטל הדין לא הוי דין: **אמריהם לשמעטא בו**. נתווכחתי בדבר לפניו והקשיתי לו: <sup>[א]</sup> ולרב יוסף **מי ניהא בו**. והכי גרסינן **אמריהם לשמעטא קמיה דרב כהנא**: מענינא

כדמוכח בצ"ק דגיטין (דף ה:) ובפ"ב דכתובות (דף כא: טז) ורבי עקיבא דאמר כהחובל (צ"ק דף טז: וטס) כולן עדים הן ואפילו עד הראוהא אין נעשה דין היינו דוקא דדימי נפשות כדמוכח בפ' ראוהו צ"ד (ר"ה טו.) דמפרש טעמא כיון דחזו דקטל מו לא מנא חזו ליה בזכותיה ואם תאמר א<sup>א</sup> (דבפרק קמא) דמכות (דף יב. וטס) מפרש טעמא אחרינא דקאמר ר' עקיבא מנין לסנהדרין שראו בו' שאין מנמיחין אותו עד שיעמוד בצ"ד שנאמר עד עמדו לפני העדה למשפט עד שיעמוד בצ"ד אחר וי"ל דההיא דרשא דמכות עיקר וההיא דר"ה (דף כו. וטס) לא קאמר אלא דמההיא טעם לא גמרינן שאר דיינים מהתם דדוקא דדימי נפשות אין עד הראוהא נעשה דין משום והנילו העדה: **ביחוש דבמא הדר ביה**. קשה לר"י דא"כ כל מתנת שכיב מרע כזולה או מזוה מממת מיתה ניוחש דלמא הדר ביה וכי תימא הכי נמי וזריך עדים שלא חזר בו עד שמת דהא בסקף פ"ק דב"מ (דף יט:) אמר קמא ובתרא בתרא קני קמא לא קני משמע ואי ליכא בתרא קמא קני

## יש נוחלין פרק שמיני בבא בתרא

## קיד.

**אבל בלילה אפילו שלשה בותבין ואין עושין דין**. דההיא ראייה כמו עדות ואין מקצלין עדות צלילה כדמוכח פרק ראוהו צית דין (ר"ה דף כה: וטס) דקצלת עדות כמתלת דין<sup>א</sup> והיוס דראוי לקצלת עדות יכולין לדון על פי ראיות יוס דלא תהא שמיעה גדולה מראייה ולא כמו שפירש הקונטרס

דאמר קצלו עדות שהעידו לפניהם צלילה דנין למחר ע"פ אותו עדות ואין לריכין לחזור ולהעיד בפניהם ציוס ומה שפירש הקונטרס דוקא שנכנסו לבקר<sup>ב</sup> אבל הזמינוס להעיד שז אין יכולין לדון אפילו יעידו אחרים דהוו להו עדים ואין עד נעשה דין והציא ראייה מפ"ק דמכות (דף ו.) דרבי יוסי סבר נמלא אחד מהן קרוב או פסול עדות כולן בטלה ולרבי נמי כי אמרי לאסהודי אחינא עדותן בטלה ופסקי רב נחמן דהלכתא כוותיה דרבי וקיימא לן כרב נחמן דדימי וההיא דר"ה דמושיצין מחצביהן אלא היחיד איירי שלא

הלכו מתחלה ע"מ לראות דא"כ אין שז היחיד יכול להיות דין והציא ראייה נמי מתשובת רש"י וז"ל שהיה מדקדק מכאן שאין לריך לומר אתם עדי דאי אמר להו ליהוי עלי סהדי אמאי רזו עושין דין הא בדהיא שוניהו סהדי ואע"פ שפ"ה שיכול להיות דין כשראו צלילה כיון שיש עדים מעידים בפניו כשמתכוין להעיד גרע טפי ואין להקשות כי פריך צפ' ראוהו צ"ד (ר"ה דף כה:): מושיצין מחצביהן לוקמו כדוכמיהו וליקדשו דלא תהא שמיעה גדולה מראייה אמאי לא משני כגון שנתכוונו להעיד דאין יכולים להיות דיינין דהא אי נתכוונו לא היה היחיד נעשה דין ומיהו אין גראה פי' דטעם דאין עד נעשה דין הוי או משום דהויא עדות שאי אחתה יכול להימנה דכיון שהן עצמן עדים ודיינין לא יקבלו הזמה על עצמן<sup>א</sup> או משום דבעינן ועמדו שני האנשים אלו העדים לפני ה' אלו דיינין אבל העדים עצמן אין חוזרין ויושצין ודינן ומהני טעמי אין לפסול המתכוין להעיד אלא דוקא עד המעיד ומההיא דמכות ששבא אין ראייה דהתם גזירת הכתוב הוא דמקיש ג' לשנים דאפילו הן מאה אם נמלא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטלה ועוד קשה לר"י לפירושו דמדמה אין עד נעשה דין לנמלא אחד מהן קרוב או פסול א"כ לרבי יוסי דאית ליה דבראייה בעלמא בלא כוונת עדות נמלא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטלה כמו כן לא יעשה שז דין א"כ לית ליה שלא תהא שמיעה גדולה מראייה והשתתא ב"ה פריך בפשיטות ולא תהא שמיעה גדולה מראייה ומשמע דליכא מאן דפליג ועוד קשה דרב יהודה אדרב יהודה דרב יהודה פסיק במכות (דף ו.) כרבי יוסי דבראייה בעלמא נעשה עד ואין עד נעשה דין<sup>א</sup> וא"ת היכי קאמר רב יהודה רזו עושין דין הלא נעשו עדים אע"פ שלא נתכוונו אלא ודאי אומר ר"י דאין לדמותו ועוד אומר ר"י דהתם נמי בכוונה לחודה שנתכוונו להעיד בשעת ראייה לא היתה עדותן בטלה אלא כשהעידו אח"כ בצ"ד דאי לא תימא הכי אין לך גט כשר כשנותנין בפני קרובין או קדושין אם נתכוונו להעיד<sup>א</sup> והא דקאמר ומה יעשו שני אחין שראו באחד שהרג את הנפש אע"פ שאין עדותן בטלה אלא כשמעדין בפני צ"ד מ"מ פעמים שאין האח זה יודע שכבר העיד אחיו ומעיד ומיהו מעיקרא הוה בעי למימר התם דבראייה בעלמא בלא העדאה נפסלין כשנמלא אחד מהם קרוב או פסול מדפריך הרוג יניל<sup>ב</sup> נרבע יניל הורג ורובע ינילו אבל לפי המסקנא דבעי למימר ומסיק רבא אמר קרא יקוס דבר במקיימי דבר הכתוב מדבר דהיינו עדים שהדבר מתקיים על ידיהן אין נפסלין עד שיעידו צבית דין ויקיימו דבר: **ואין עד נעשה דין**. היינו עד המעיד כדפרישית ודוקא בדאורייתא אבל דדרבנן נעשה דין

אין נעשה דין היינו דוקא דדימי נפשות כדמוכח בפ' ראוהו צ"ד (ר"ה טו.) דמפרש טעמא כיון דחזו דקטל מו לא מנא חזו ליה בזכותיה ואם תאמר א<sup>א</sup> (דבפרק קמא) דמכות (דף יב. וטס) מפרש טעמא אחרינא דקאמר ר' עקיבא מנין לסנהדרין שראו בו' שאין מנמיחין אותו עד שיעמוד בצ"ד שנאמר עד עמדו לפני העדה למשפט עד שיעמוד בצ"ד אחר וי"ל דההיא דרשא דמכות עיקר וההיא דר"ה (דף כו. וטס) לא קאמר אלא דמההיא טעם לא גמרינן שאר דיינים מהתם דדוקא דדימי נפשות אין עד הראוהא נעשה דין משום והנילו העדה:

**ביחוש דבמא הדר ביה**. קשה לר"י דא"כ כל מתנת שכיב מרע כזולה או מזוה מממת מיתה ניוחש דלמא הדר ביה וכי תימא הכי נמי וזריך עדים שלא חזר בו עד שמת דהא בסקף פ"ק דב"מ (דף יט:) אמר קמא ובתרא בתרא קני קמא לא קני משמע ואי ליכא בתרא קמא קני

#### עין מושפמ נר מצוה

יש א מיי פ"ה מהל' עדות הלכה מ סמג עשין קט טוש"ע ח"מ סי' ז סעיף ה:
ב ב מיי פ"ה מהלכות מביה הלכה י סמג עשין פג. טוש"ע ח"מ סי' קכה סעיף ו:

→

רבינו גרשום

ביום אבל בלילה אפי' שלשה כותבין. משום עדות: ואין עושין דין. דאין דין נוהג בלילה כדגרסינן בסנהדרין דיני ממונות דנין ביום וגומרין אף בלילה אבל אין מתחילין בלילה דכתיב והיה ביום הנחילו את בניו הא כיצד יום לתחלת דין לילה לגמר דין: מאי טעמא. כשנכנסו בלילה אין עושין דין. משום דהוו עדים ואין עד נעשה דין: אין ה"ג קאמינא דין נתלת: איתמר קנין. שקני משכיב מרע או מיד אחר אם רצה לחזור מאותו קנין עד אימתי יכול לחזור: רבה אמר כל זמן שיושבין אע"פ שאין עוסקין באותו ענין: רב יוסף אמר כל זמן שעוסקין באותו ענין אע"פ שאין יושבין: ואי סלקא דעתך כל זמן שיושבין יכול לחזור אם כן אמאי אם רצו עושין דין מיד

אם רצה לחזור מאותו קנין עד אימתי יכול לחזור: רבה אמר כל זמן שיושבין אע"פ שאין עוסקין באותו ענין אע"פ שאין יושבין: ואי סלקא דעתך כל זמן שיושבין יכול לחזור אם כן אמאי אם רצו עושין דין מיד אם רצה לחזור מאותו קנין עד אימתי יכול לחזור: רבה אמר כל זמן שיושבין אע"פ שאין עוסקין באותו ענין אע"פ שאין יושבין: ואי סלקא דעתך כל זמן שיושבין יכול לחזור אם כן אמאי אם רצו עושין דין מיד אם רצה לחזור מאותו קנין עד אימתי יכול לחזור: רבה אמר כל זמן שיושבין אע"פ שאין עוסקין באותו ענין אע"פ שאין יושבין: ואי סלקא דעתך כל זמן שיושבין יכול לחזור אם כן אמאי

<sup>[א]</sup> אולי צ"ל ואף שדברי ש"מ וכו' וכסבורין ומסורין דמו מ"מ לא זמן שקצין חזר וכו'.